

Inserati se sprejemajo in veljajo tristoletna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gl. 40 "
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na stolnem trgu hiš. št. 284.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in saboto.

Zastran „omike“.

Kakor znano, zapisal je Vošnjak tudi „omiko“ na svojo zastavo. To je prav hvale vredno; kajti tega smo vsi prepričani, da nam je treba omike posredno in neposredno; posredno zato, ker le z omiko pridemo do samosvesti, in brez samosvesti naša emancipacija ni mogoča. Vprašanje je zdaj samo, kaj je „omika“? Plitvo liberalstvo je z odgovorom hitro pri roci: kdor po farjih maha, kdor se iz vsake pozitivne vere norčuje itd., ta je „omikan“. Tako razume „omiko“ tudi Vošnjak, in po njegovem mnenju je vsak „omikan“, kdor zabavlja čez „farje“, „mračnjaštvo“ in „nazadnjaštvo“. Kdor ima še kaj verskega čutja v sebi, je „mežnar“, „farški hlapec“, „klerikalec“, „ultramontanec“; pa škoda, ko bi te lepe izraze „omikancev“ naštevali: berejo se tako vsak dan v „Tagblattu“, „Sl. Narodu“ in enakih listih.

Človek ne vé, ali bi se jokal ali smejal nad plitvostjo teh modrijanov, vsakako bi moral nad človeško pametjo obupati, ko bi ne vedel, da lahka roba vedno vrh vode plava.

K sreči so bili in so še vedno pametni možje, katerim ni „brezverstvo“ ideal in zapopadek „omikanega“ človeka. Sokrat, eden najimennitnejših modrijanov, je svoje dni razmišljal o veri, o bogovih in razmeri človeka proti Bogu. Ciceron je pisal „de natura deorum“; oba ta modrijana sta se bližala s svojimi nazori — krščanstvu.

Dante in Petrarca, prva talijanska pesnika, bila sta oba verna kristijana. Dante

je pisal o peklu in nebesih, Petrarca je pisal bolj posvetne stvari, vendar se iz njegovih pisem vidi, da je bil trdno oklenjen od krščanskih nazorov. Ko bi ta dva moža danes živela, brez dvombe bi ju Vošnjak (!) vrstil med „neumneže, mračnjake in farške hlapce“. Shakespeare, prvi pesnik sveta, stoji v svojih spisih zgolj na krščanskem stališču.

Göthe in Schiller postavila sta se sicer na panteistično stališče, a vendar v svojih spisih dostikrat pokazeta, kako globoko vkošenjeno jima je bilo versko čutstvo; in ko bi danes vstala in videla, kako se njune ideje zlorabijo za razširjanje najostudnejšega materializma, gotovo bi ju zgrabila sveta jeza. Tudi naš Prešeren je v več pesmih, kakor „Krst pri Savici“, „Sveti Krištof“, pokazal svoje spoštovanje do krščanstva. Vsi ti možje, ki so, se ve da, sami reveži in bedaki proti Vošnjakovemu učenosti, niso skazovali svoje „omike“ v hujskanji na „farje“, v zasmehovanju cerkvenih naprav in obredov, v „brezverstvu“ in vsem tem liberalnem humbugu. Se ve da, zdaj so prišli časi „svetlobe“ in „vednosti“; pametni možje, kakor Bleiweis, Herman, Hohenwart, Palacky, Rieger, Šuselka itd. so sami „mračnjaki“, „nazadnjaki“, „reakcionarji“ itd., le Vošnjak, Jurčič, Zarnik, Šuklje itd., to so nove zvezde, ki bodo razsvetile celi svet s svojo modrostjo. Kdor ima še kaj verskega čutstva v sebi, ta je „sovražnik omike, ki hoče ljudstvo v nevednosti obraniti“; vsi pametni ljudje smo „ekskomunicirani“ iz družbe „omikancev“, in smo le omilovanja in zaničevanja vredni „kle-

rikalci“. Kdor ne piše besede „Bog“ z malo črko (bog), kakor „Sl. Narod“, ta je neumen farški hlapec, ki ga še solnce Vošnjakove razsvitljenosti ni obsijalo.

To je „omika“ novošegnega liberalizma; komur se dopade, mu voščimo dober tek!

Veronauk v naših srednjih šolah.

Profesor Hezilo: „V poslednjem sestavku iz navedenih dejanj (Thatsachen) sklepam naravno, da veronauk v naših srednjih šolah po tvarini svoji dvome nareja, po napačni učitvi pravnosti učencem nič ne koristi ter naučenje ostalih tvarin opovira.“

Katehet Istinič: Dejanja, kar si jih po svojem dozdevku navedel v dosedanjih treh sestavkih, se ne razlagajo iz deti-dejati facere, ampak iz deti-dejati dicere, ponere, kajti izsnovala so se iz tvojega srca in iz glave tvoje, kakor tudi naslednja sklepanja, ki so ti toraj naravno dokazati, predno ti jih človek zdrave pameti more verjeti. Kolikor veronauk po tvarini svoji dvomov vzbudi, jih tudi pojasni in razloži.

H. „Pa tudi drugačni vpliv katehetov na mladino za njihovo učenje ni nikakor blagovit, ker le malokteri so za veroučitelja imeli moža, kterege se z občutkom otroške vdanosti in hvaležnosti morejo spominjati. Namesti da bi bil najmilejši učitelj in svetovalec, najdobrotljivši razsojevalec naših pregreškov, je katehet največ le ostri, strašni sodnik.“

I. Toraj vsaj nekteri so za kateheta imeli moža, da se ga spominjajo z vdanostjo in hva-

Podlistek.

Prosveta.

1. (Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium,) knj. IV. (str. XXIII, 480, cena 3 for.) knjiga izdana po jugoslovanske akademiji prišla je te dni na svetlo. V tej knjigi so listine o odnošajih izmed južnega Slavenstva in benečanske republike za l. 1358 do 1403. Tudi se v njej nadaljuje zbirka listin, prepisanih večidel iz benečanskega arhiva. Vseh skup je 641; ter že samo to število listin, koje obsegajo le 45letno dobo, potrduje bogastvo povestne tvarine. Knjiga III. te zbirke se je sklenila z mirom izmed republike in hrv.-ug. kralja Ljudevita I., po katerem je bila Hrvaške Dalmacija zopet pridružena. Z listinami v tej IV. knjigi se ne razjasnujejo samo notranji odnošaji hrvaške države, nego tudi vnanji celega juga, ter kažejo, kako se od ene strani začena borba s Turčinom, od druge pak razširjanje meje benečanske republike na iztočnej obali jadranskega morja. Poslednja listina spominja kronanje kralja Ladislava v Zadru (1503), ki je prodal Dalmacijo Beneča-

nom. Ta knjiga je vredna, da jo nabavi vsak slovensk zgodovinar, ki se hoče bolj natanko podučiti o jugoslovanske zgodovini.

2. Drugo delo, ki je tudi te dni na svetlo prišlo, so: Stari pisci hrvatski, knj. VI. (str. I—XLVIII, 1—298), v ktere so pesni Petra Hektorovića in Hanibala Lucića. V obširnem predgovoru sta opisala življenje obeh pesnikov akademika S. Ljubić in Fr. Rački, za tem je navedel prof S. Žepić svoje primetbe o izdanju teksta, ktera je on vredil, konečno je raztolmačil Fr. Kuhač napeve narodnim pesmam, ktere je Hektorović sestavil, in napeve njegovej drami. Tekst je popravljen po načelih, ktera je akademija ustanovila; a za kritiko so porabljeni prva izdanja, pa tudi rokopisi. Od Hektorovićevih proizvodov o tem izdanju je prvičkrat na svetlo spravljeno po treh rokopisih „prikazanje života sv. Lovrinca“. Prvemu in drugemu pesniku so dodane njune latinske in talijanske pesme, kar služi dobro za spoznavanje njihovega uma.

Posebno so lepi talijanski soneti H. Lucića. Članek Fr. Kuhača zaslujuje, da ga tudi slovenski skladatelji in glasbarji proučé. Hektorovićevi napevi na „bugarščice“ so, kolikor

se ve, prvenci pri nas v tej struki. Kuhač jih ni samo raztolmačil, nego tudi vredil za glasovir in za moški zbor. Note so dodane temu izdanju. Naj bi tedaj tudi Slovenci segli po tej zanimivej knjigi in to posebno naši pevci.

3. Tretja prav zanimiva knjiga, ki je tudi te dni na svetlo prišla, je prva polovica že zdavnaj pričakovane „Rječnika znanstvenoga nazivlja, osobito za srednja učilišta od dr. B. Šulka“. V tej prvej polovici (str. I—XXVI, 1—677) se je prišlo do slova Nj. Kolikor se iz predgovora vidi, bil je ta rječnik (besednjak) začel po bivšem kr. namj. vieću, dokler je bil dr. Fr. Rački nadzornik šol. To delo se je dolgo odlašalo, zatoraj je želeli, da pride druga polovica tim poprej na svetlo. V vvodu razlaga pisatelj o hrvaškem ločbenem imenoslovju. Besednjak je pisan hrvaški, nemški in talijanski ter sestavljen tako, da hrvaško znamenovanje naziva moreš najti v vsakem teh jezikov. Mi bi želeli, da se nahaja tudi slovensko nazivlje v njem, ali za zdaj je prekasno. Ako pa hočemo, da se naša terminologija enkrat uredi, treba je našim prirodoslovcem te knjige, ktero naj bi marljivo rabili pri sestavljanju naših šolskih knjig.

ležnostjo. Kako da sodé o sedanjih katehetih govoriš v času preteklem? Ni treba, da bi veroučitelj bil najmilejši in najdobrotljivi; le pravičen naj bo vselej; in ker si ti, kar se iz vsega tvojega opravljanja more posneti, do gimnazijalcev svojih premil in predobrotljiv, nič ne dé, ako je do vaših pregreškov njih katehet časih nekoliko ostreji. Ker se tebe nekdanji učenci tvoji gotovo vsi spominjajo z otroško vdanostjo in hvaležnostjo, kaj se ti mara!

H. „V najnovejšem času, ko je škofovsko po konkordatu jim podeljeno nadziranje profesorjev odpadlo, si nekateri katehetje prilastujejo v nalogo, da po učencih za cvaduhe (zu Spionen) nalašé izurjenih poizvedó vse, kar se v šoli godi in govori. Ovajeno se po vkusu Sionskega čuvaja (des Zionswächters) še nadopolni in potem kot pokrivoverčujoč napad (als verketzernder Angriff) priobči v listih klerikalnih. Nasledki so gledé mladine kot gledé države enako obžalovati. Učenci se drzno postavljajo za sodnike čez svoje profesorje, s tim se vničuje spoštovanje do teh in polagoma do vsake gospóške ter se vzgaja duh državi nevaren (eine staatsgefährliche Gesinnung grossgezogen).“

I. Brž ko ne je škofovsko nadziranje po konkordatu tebe hudo imelo! To se ti je takrat skala odvalila — kaj ne? Katehetov pa sedanjih, o katerih si pisaril ti, učencev za ovaduhe ne izurja in jih nima nobeden. Ako so jih imeli nekdanj, kako se drzneš obrekovati veroučitelje sedanje? Nasproti pa bi se moglo natolcevat, da jih imaš ti ovaduhov in dokaj izurjenih; od kod bi sicer izvedel, kar si doslej že nakvasil? Da kateheta pripoznaš za čuvaja Sionskega, čast mu! Pač mora čuti zvesto vzlasti sedanji čas, ke dar je zgrabljivih volkov v ovčjih oblačilih tolikanj. Za krivoverca te razglašajo po klerikalnih listih; ti pa — nedolžen in krotak kot jagnje — voljno trpiš in ne odpreš svojih ust. Oj kako se mi smiliš! Obžalovati je le, da ta izgled tvoj je nevaren, jako nevaren ne tolikanj katehetom trem na gimnaziji ljubljanski, marveč bolj mladini naši, nevaren narodu slovenskemu, cerkvi katoliški, pa tudi državi avstrijski, kajti ni še in menda nikdar ne bode prusakovska.

H. „Pa mladina zgubiva tudi v vednostnem oziru, kajti naposled ohromi po večnem njerlgjanji (erlahmt durch die ewigen Nergerleien)

4. Važna za naše zdravnike je tudi knjiga: „Opisna anatomija illi razbudbarstvo čovječjega tiela, napisao dr. Antun Schwarz, žup. fizik varaždinski. Svezak II. Opis droblja, živčevlja i žilja. Zagreb. Tisak dioničke tiskarne. 1874.“ S tem drugim delom Schwarzove „opisne (descriptive) anatomije“ je dobila hrvaška literatura v svojej struki v dveh zvezkih popolno izvrstno delo. V prvem delu se nahaja spis človeškega okostja, mišic in čutil in v drugem zopet opis droblja, živcev in žil.

Schwarzovo delo je prav važno iz več obziróv za Hrvate in sploh za Jugoslovane. Pred tem literarnim pojavom mora zamolčati zasmehevanje ptujcev, da nič nimamo, ali pa da ne moremo imeti znanstvene medicinske knjige, prenehati mora jalovo pregovarjanje domačih modrijanov, ki pravijo, da pri nas ne more biti medicinske fakultete. Vse se more, če se le hoče. To knjigo priporočujem vsim našim mladim zdravnikom, posebno pa našim vseučiliščnikom v Beču in Gradcu, da se marljivemu spisatelju poplača vsaj nekoliko neizmerni trud, ki ga je imel pri sestavljanju te izvrstne knjige.

J. St.

slednji učitelj, tudi najpoštenejši in najpogumnejši, in pusti, da se ongavi kakor že (lässt das Ding gehen, wie es eben geht).“

I. Oho! kaj pravite na to, vi poštene in pogumni učitelji? Kdaj je kateri katehetov nagajal vam ali godel zoper vaše pošteno učenje in delovanje? Kako bi pošten učitelj mogel v nemar pustiti svoje učiteljske dolžnosti vkljub še tolikemu zopervanju? In tako se tvoja hromota in tvoje ongavljenje vjema z geslom, da „endloses Streben ist alleiniges Leben?“ —

H. „Celó sprehodi (Excursus) iz najboljšega namena namérjani v olikovanje src, katerim, vzlasti naravoslovne vede dajó tolikanj prilike, se kot vtikovanja v pravice duhovnov osméljujejo; zoper dovode (Resultate) vednosti, kakor jih njen zastopnik razlaga v šoli, nosi ali bori se naslednjo uro katehet (zieht zu Felde). Tako postane šola terišče duhovnega bojevanja, v katerem se mladostni duh po sovražtvu in strankarstvu okrha ter poslednjič nihilizmu zapade. Ko bi javno življenje ne vzgajalo značajev, jako slabo bi stalo o rodu bodočem.“

I. Sprehodom v olikovanje src ter pospeševanju znanja naravoslovnega se ne posmehuje noben duhoven, nikar še katehet; da pa dijakovski taki sprehodi — dasi namerjani, vendar velikrat niso v olikovanje src, vzlasti ako jih vodi profesor tvojega duha, spričuje žalostna skušnja. Zoper nauke ali plodove prave vede, resnične znanosti se nikdar ne nosi noben katehet; to bi se mu tudi posvetilo, ko bi si kedaj drznil kaj tacega! Zoper dovode nepravde, lažnjive ali celo sovražne vede pa veroučitelj molčati ne sme, sicer ni več čuvaj Sionski. V tem smislu je gimnazija prav res terišče duhovnega bojevanja. Kdo mladostne duhove po sovražnosti in straničnosti topi in krha, in kdo je toraj profesor nihilizma, je iz tega, kar se je nama nasnovalo, doslej pač le preočitno. Rad bi vendar vedel, jeli tvoj značaj iz šole, jeli iz javnega življenja, kajti prav v srce bi se mi smilil prihodnji rod, ako bi tvojega značaja mnogo jih že bilo tudi med našo mladino.

Politični pregled.

V Ljubljani 21. sept.

Avstrijske dežele.

Deželni zbori bodo neki 15. oktbr. sklenjeni in precej potem se snide državni zbor, o katerem se ministerstvo nadja, da bode budgetne predloge rešil še pred Božičem.

Dunajski frajmavrarji so že v tretje prosili, da bi smeli napraviti ložo „Zukunft“, pa cesarsko namestništvo spodnje-avstrijsko jim je to prošnjo odbilo.

Mladočehi, ki so vstopili v deželni zbor, so v „Nar. L.“ trdili, da Moravci odobrujejo njihovo ravnanje. „Moravska Orlice“ to mnenje zavračuje v ostrem članku, ktere ga končava z besedami: „Spravite se nam s pota, Moravska z vami noče imeti nič opraviti.“ „Politik“ od 19. t. m. naznanja, kako so „N. L.“ še meseca junija pisali tako-le: „Zarad narodne edinosti vsim svojim sodeležanom naznanjamo, da v deželni zbor ne bodemo vstopili, razun če vstopijo vsi; in krivi bi bili narodnega razpóra, če bi kot manjšina ljudskih zastopnikov hoteli pričeti parlamentarično delovanje.“ Kdor se tako lastnoročno obsodi in domačinom laže, ne da bi ga bilo sram, je v resnici zrel, da se mu trebuh prereže, pristavlja „Politik“; spoštovanja res ni vreden.

V **Pešti** so cesar 18. t. m. predsedovali ministerskemu svetu, ki je pretresoval odpravo žitne colnine. Ogerski ministri so pripoznali,

da bi bilo dobro odpraviti to colnino, a iz političnih vzrokov, rekli so, je to zdaj nemogoče in zato colnina ostane, kakor je bila doslej.

Vnanje države.

Pruski višji predsednik na Poznanškem je pričel sodnijsko preiskavo proti dekanu Rzezniewskemu, ki je „prošta“ Kubezaka izobčil.

Na **Francoskem** bodo dopolnilne volitve za narodno skupščino vse ob enem dnevu meseca oktobra. Če se legitimisti ne bodo bolj podvzivali, bodo malo opravili. Odkar vlada Mac Mahon, je bilo 20 takih volitev, pri katerih je bilo izvoljenih 17 republikancev.

Španjska. Ruski car je Don Karlosu pisal jako prijazno pismo, v katerem ga zagotavlja svojega sočutstva ter obžaluje vedne punde in vojske, ki deželo stiskajo, in izreka željo, da bi bilo trpljenja na Španjskem že konec. To pismo je tem važnejše, ker Ruska ni bila pripoznala nekdanje Izabeline, sedaj pa tudi Serranove vlade ne. Sicer se pa tudi avstrijski in pruski poslanec posebno ne poganjata za Serranovce, in pruski se bo le nekaj dni mudil v Madridu, potem pa bo šel nazaj na Nemško na odpust. Za 17. t. m. se je pričakovalo, da se bodo Karlisti in republikanci pri Estelli zgrabili; Karlisti so tako izvrstno razpostavili svoje čete, da je skoro nemogoče premagati jih. Če zdatno potolčejo republikance, nameravajo kar naravnost vdariti nad Madrid, kateri se jim ne bo mogel dolgo ustavljati.

V **Švici** je svèt soloturnskega kantona s 70 glasovi proti 30 sprejel vladin predlog, da se odpravi samostan „Mariastein“ in še nekaj drugih samostanov. — V Bernu zboruje poštni kongres.

V **New-Orleansu** v Ameriki so te dni nekaj rogovilili; beli prebivalci so se namreč sprli zoper guvernerja „Kellogga“; pri boju, ki je vsled tega po mestu nastal med puntarji in policijo, je bilo okoli 30 policajev ranjenih in ubitih. Ko so vojaki prišli guvernerju na pomoč, so se uporniki kmalo pomirili in Kellogga za guvernerja zopet sprejeli.

Deželni zbori

Deželni zbor kranjski je imel včeraj 21. t. m. tretjo sejo. Izročile so se dotičnim odsekom sledeče predloge: Poročilo deželnega odbora o volitvi poslanca g. Mat. Lavrenčiča, Poročilo dež. odbora o volitvi poslanca g. Ed. Schafferja. Vladna predloga z načrtom postave, kdaj je divjačine varovati. Vladni načrt pogodbe za vravnavo razmer med zakladom kranjske zemljiščne odveze in državo. Poročilo dež. odbora, ali naj se kaj ukrene za popoljšanje ljudskega šolstva in učiteljskih plač na Kranjskem. Poročilo dež. odbora, koliko stroškov za realko naj bi prevzelo ljubljansko mesto in koliko kranjska dežela. Poročilo dež. odbora o zahtevanju c. kr. vlade, da bi se 20% priklada od vžitnine pobirala za zemljišno-odvezni zaklad. Poročilo dež. odbora o osnovi kmetijske šole na Dolenjskem.

Konečno je bila volitev odbora za posvetovanje preselitve okrajne sodnije iz Planine v Logatec. V ta odbor so bili voljeni dr. Costa, Dežman, Razlag, Kotnik, Gariboldi, Mat. Lavrenčič, Murnik. Tu se je pripetilo nekaj, kar se je vsem najmanj — čudno zdelo. Da-si je bilo namreč nazočih le 29 poslancev, je bilo oddanih 33 glasilnih listkov, toraj so hoteli nekateri iz manjšine 4 listke več oddati, kakor je bilo volilcev, da bi potem menda nemškutarji

dobili večino v odseku. Pa dr. Poklukar je zapazil to nepristojno zvižajo, in tako se je moralo vnovič voliti. Hilf, was helfen kann!

Četrta seja bo v sredo.

Najvažnejše poročilo je to, da deželni zbor predarelski je 19. t. m. sprejel s 13 glasovi proti 4 predlog, da naj se preiskujejo nasledki volilne reforme za blagor dežele. Deželni glavar je temu hudo nasprotoval ter zahteval, da naj se predlog vzame nazaj, pa večina ga je izročila posebnemu odseku. Ta sklep je tem važnejši, ker je Predarelska čisto nemška dežela, ki pa s tem priča, da pravi Nemci niso nasprotniki federalistične sisteme, katero name ravamo Slovani in po kateri naj bodo vsi narodi v Avstriji enakopravni.

Izvirni dopisi.

Iz Trsta 16. sept. (Deželni zbor. — Mestni očetje.) Našemu deželnemu zboru se nič kaj ne mudi zborovati, ker še le za danes zvečer je napovedana tretja seja, ktera pa bode gotovo viharna, kajti zadnja točka, o kateri se bode debatiralo, je poročilo o prenarredbi volilne reforme; o ti reči se je že mnogo govorilo in pisalo. Kaj bode manjšina in posebno okoličanski poslanci v tem slučaju počeli, in kako bode vlada postopala, bomo kmalo videli.

Naši mestni očetje ne morejo prestati, da ne bi sem ter tje proti vladi bobnali, in tako so preteklo saboto v seji mestnega zbora zopet po vladi vdrihali, da je bilo joj. — Kakor je bil že „Slovenec“ ob svojem času bralcem naznanil, je vlada že meseca junija imenovala kot okrajnega šolskega nadzornika za mesto in okolico okoličanskega poslanca dr. Lozarja in to imenovanje je bilo mestnemu zastopu od namestništva 26. jun. naznanjeno s pristavkom da nadzornik prične svoje delovanje s 1. julijem. To imenovanje pa je bilo strela iz jasnega neba za lahonsko stranko, ki je sicer pričakovala nadzornika, pa v osebi glasovitega Timeus-a, čegar imenovanje so imeli kot dovršeno stvar.

Lahko si toraj vsakdo misli njihovo poparjenost, ko je bil imenovan mož, na katerega še mislili niso. V seji mestnega zbora dne 17. julija je bil oni namestniški reskript prebran, in zbor ga je izročil šolskemu odseku v poročevanje. Kakor omenjeno, preteklo saboto je svetovalec Consolo v imenu odseka poročal, da minist. odlok 10. feb. 1869 (na čegar podlagi se je ono imenovanje nadzornika vršilo) je protipostaven in žali deželno avtonomijo, toraj je protipostavno tudi imenovanje nadzornikovo, in zatoraj svetovalstvo to imenovanje zavrže in ga ima kot da bi se ne bilo vršilo. Prvi poprijel je besedo vladni komisar in ugovarjal svetovalstvu pravico soditi, pretresovati in razsojevati ministerijalne odloke, očital odseku malo poznanje šolskih razmer, ker bi moralo vedeti, da ministerstvo ima najvišjo nadzorstvo nad vsemi šolami in tudi pravico imenovati nadzornike, in čudi se, kako se v poročilu more imenovanje nadzornika odvisno staviti od postave izdelane v deželnem zboru, ker v Trstu ni še deželnega šolskega sveta. Ugovarja mu znani Hermet in pravi, da, ako bi svetovalstvo ne imelo te moči, bi mu bila odvzeta pravica, ktere nima le zbor ali ktera si bodi korporacija, ampak vsaka posamezna oseba — namreč protestovati proti ministerijalnemu odlokom, ako se ti imajo za protipostavne.

Ako se toraj zboru zdi to imenovanje protipostavno, ima pravico protestovati, in če

protest ne zda, rekurirati na državno sodnijo; in ko ga potem še dr. Luzzato podpira, sklenjeno je bilo s 25 proti 5 glasovi, da se protestuje proti imenovanju šolskega nadzornika. Ako bi bila vlada njih kreaturo Timeus-a jim za nadzornika imenovala, nobeden ne bi bil rekel, da je imenovanje protipostavno; ker je pa imenovan mož strokovnjak, ki le v njihov rog ne trobi, — hinc illae lacrimae —!

Pa naši očetje niso vselej tako dobrega spomina, da precej staknejo kako postavijo, ako jim ta ali una reč ne ustreza, da potem lože po svetu kričijo: glejte, kako nas zatirajo, glejte, kako nas vlada tlači! Naši očetje, rečem, so tudi včasih prav slabega spomina, to so pokazali, ko so „pozabili“ (tako nedolžno jih je namreč njihov bog „Cittadino“ zagovarjal) postaviti cesarskega orla v mestni grb na novozidani mestni hiši. Ta grb, kakor ga sedaj ima, datira od leta 1464. Prvotni grb je bila tako imenovana sulica sv. Sergija, pomočnika tržaškega mesta. Potem ko se je mesto avstrijski hiši podvrglo, dobilo je nov grb, in sicer avstrijske barve, na katerih leži star grb namreč sulica sv. Sergija. Leta 1463 je Trst hudo vojsko imel z bližnjimi benečanskimi mesti, ki je mestu silo škode napravila; v pripoznanje hrabrosti je cesar Friderik III. l. 1464 izročil mestu pohvalni diplom in zaukazal, naj se prejšnjemu grbu pridene še cesarski orel, in tako je nastal grb, katerega mesto še dandanes ima. Nanovi hiši so pa bill v zgornjem delu grba na orla pozabili (morda so pa menili, da bodo kmalo mesto orla križ postavili) in ker je pa vlada boljšega spomina nego naši očetje, je bil mestni zastop zaradi te pozabljenosti poklican na „redde rationem“ in res čez par dni je zopet orel svoje odločeno mesto zasedel.

Iz goriške okolice 17. septemb. (Nepriustranjenost (?) in vredniška tajnost (?) pri „Soči“.) — Kako res resnicoljubna pa nepristranska je liberalna „Soča“, nam kaže njena poslednja listnica, (št. 37.), v kateri se izgovarja, zakaj ni hotla sprejeti nekega opravičenja nasproti g. J. P., županu v R., kateri, ali prav za prav njegov 22 letni sin, ker oče pismene slovenščine nezmožen na infamni način obrekuje č. g. M. Valesa. Kako je mogel g. V. oni dopis navdihniti, ko je vsim Renčanom in drugim obče znano, da g. V. je bil od 1. do 10. septembra na daljnem potovanju v Zagrebu, Karlovcu, Reki itd. ter mu pač ni bilo mogoče od onod kaknega dopisnika navdihniti! Ono opravičenje je bila lastna inicijativa nekterih resnicoljubnih Renčanov, kakor to jaz za gotovo vem. Se ve, da obrekovanje duhovščine, posebno pa g. V., kateri je lansko leto razkril „Soče“ pogubonosna načela za slov. narod, spada prav za prav v liberalno mavho majke „Soče“, ktera bi hotla slov. duhovščino, — to črno gardo, kakor jo „Sl. Nr.“ imenuje — kar iz sveta popihati, ali pa iz nje napraviti zvesto služabnico novošegnega liberalizma a la Reinckens, Döllinger in Alojz Anton. Iz tega Sočinega ravnanja je razvidna njena liberalna nepristranost (?) in resnicoljubje. (?)

Nihče ni varen pred Sočnimi napadi, kdor se z njenim liberalnim mišljenjem ne vjema, bodi si še tak poštenjak. Kakšen je pa g. V. v svojem javnem življenju kot duhovnik in kako ga je pred milovanjem vrednim pa neizogibljivim razporom ista „Soča“ čislala, je obče znano, kakor tudi to, zakaj ga ona potem ob vsaki priliki z blatom obrekovanja ometuje; znan je pa tudi značaj njegovega nasprotnika g. J.

P., kateremu njegov še ne polnoletni sin strupene dopise za „Sočo“ pisari. Tudi hoče g. župan s tim občinstvom slepiti, češ, da drugi z njim drže; za to je njegov sin v 37. št. zopet skoval dopis s podpisom: En Renčan, kateri pa ni nihče drugi, kot v istini le njegov sin France, kakor se je g. V. 10. t. m. sam prepričal, ker je v Paternollijevo tiskarno prišedši slučajno videl in prečital njegov rokopis. Se ve, da njegov sin to taji, po pregovoru: „Si fecisti, nega“ če si storil, taji! Pa g. V. njegovo pisavo tako dobro pozna kakor svojo lastno. Da bi pa g. Pahorja sin še bolj v liberalizmu in sovraštvu do duhovščine napredoval, se je preteklo dni naročil na „Slov. tednik“, iz katerega bo zanaprej zajemal liberalno modrost. Ker pa g. J. P. ne bo hotel ali prav za prav ne bo mogel s pričami dokazati onih obrekovanj, k čemur ga g. V. v 37. l. „Soče“ javno izpoziva, bo prišla stvar pred sodnijo. Tiste pa, ki z g. J. P. drže, lahko na prste ene roke soštejem, in še ti so le taki, ki imajo z njim iste interese. Vsa ta pravda prihaja odtod, ker se dandanašnji ne sme več javno resnica govoriti, ker ona nekterim ljudem res oči kolje, kakor nekdanj hinavskim farizejem.

Naj vrlemu „Slovenec“ še sporočim, kako zna „Soča“ vredniško tajnost hraniti in varovati. Pod tim opravičevalnim dopisom, ki je branil g. V. proti županovim perfidnim napadom, je bil podpisan neki J. Lukežič, katerega imena jih je pa mnogo v Renčah. Opravičevalni dopis je spisal neki človek, ki je sam tudi Renčan. Brž je vrednik g. V. D. povpraševal Renčane, čeravno ni hotel istega dopisa sprejeti, kdo bi bil oni g. J. Lukežič. Pa pri vsem povprašanju niso mogli dosihmal niti pravega dopisnika niti podpisnika uganiti. Je li od Sočinega vredništva to pošteno? Kdo bo zamogel še kako skrivnost Sočini zlobudri izročiti? Iz tega naj častiti čitatelji sami sodijo, koliko je vredniški tajnosti „Soče“ zaupati!

X. Y.

Iz Prage 13. septembra. (Po odhodu Nj. Vel. cesarja in kralja.) Po pravici je neki česki list imenoval stovežato Prago zakamnelo solzo naroda českega, na kateri so vtisnjene vse muke in vsi boji za pravo in samostalnost. Toda malo drugači je bilo tu v minulih dneh. Zakamnela solza se je čarovno oblekla v slavnostno haljo in pri mestnih vratih so ljudje na tisuče in tisuče iz vseh českikh pokrajin, kot mravljinici vkup vreli, da bi pozdravili in videli svojega kralja. Pozdrav in sprejem je bil prekrasen in popis njegov, če bi bil tudi le skromen, bi presegal objem današnjega dopisa.

Zdaj, ko so slavnosti končane in se Praga zopet vrača v svoje prejšnje stanje, poprašuje na ulici prijatelj prijatelja, kaj bode zdaj v političnem oziru osoda Čehom prinesla. Ustavoverne novine še zdaj ne prenehajo svojih priveržencev zabavati s pikantno stvarino o Čehih in Pragi, ki je naenkrat postala središče političnih uganjk, ter prav potuhnjeno in s posmehom razglašajo svetu, da je česka opozicija prevarjena v svojih nadejih, ktere je stavila v kralja. Čehi so od kralja svojega pričakovali samo približanje njegovo k narodu českemu, to se je zgodilo, zatoraj so potolaženi. Vladar se je sam prepričal, da česko čutje in zvestoba k habsburškemu prestolu ni omajana, kljub grenkim skušnjam poslednje dinastične dobe. Zatoraj je narod česki le — kralju svojemu postavljaj slavoloke, veselo iz tisuč in tisuč gri klical „Slava“, prisezal vdanost in zvestobo, ne pa — ustavovernim

pašatom dunajskim, in kralju na čast se je razlegal glas zvonov po „zlati Pragi“ iz več nego 100 turnov; vladarju na čast so gromeli topovi in možnarji, so se topile praške ulice in palače v tisočernih plamenih, z veličastnimi Hradčany, v znamenje, da narod življenje in kri v miru in vojski žrtvuje za prestol, — ne pa za svinčene podplatnike, „Bizmarkovih“ pastirjev. Največjo ceno ima za Čehe okolnost, da je cesar sam prišel med nje, brez Andrašija in kočevskega kneza. Videl je cesar, da narod za kralja svojega in domovino stori vse, da pa le od kralja samega tudi pričakuje vse!

Domače novice.

Ljubljana, 19. septembra.

(V ljublj. bogoslovje) so sprejeti ti-le gospodje: Bajec Jakob, Gornik Franc, Ferčej Matvez, Kregar Franc, Laznik Jožef, Molj Janez, Šmidovnik Anton, Svetličič Janez, Vilman Gašper, Zaman Andrej, Zupan Anton. Gospodom bogoslovcem se naznanja, da naj se 5. oktobra zberó v Ljubljani, 6. se oglasijo pri č. g. profesorjih, in 7. se začno predavanja.

(Mrtvo) so našli preteklo nedeljo neko žensko v Ljubljani. Ker je bila v prazniški obleki, se sploh misli, da je hotela zjutraj iti v cerkev in se šla k vodi umivat, pa je vajno padla.

Razne reči.

— Bogoslovje mariborsko prične svoje leto 1. oktobra.

— Duhovske spremembe v Ljubljanski škofiji: G. Puc pride iz Križa za kaplana v Staroloko; g. Anton Rihar novopos. v Križe; g. Pipan novoposv. v Polhov gradec; g. Vidrgar iz Svibna v Vipavo, g. Orehek novop. pa v Svibno.

— Premoga so začeli te dni podvzetniki iz Českega in Saksonskega iskati blizo železnične postaje v Trstu.

— Očeta zaklal. 31. avgusta pride posestnik Jeřábek v Kosicah na Moravskem domu h kosilu. Med kosilom se prične kreg s sinom, ki je v togoti metal na tla ploščke, sklede itd. Oče prime za palico, ter sina našeška, ki pa v ljutosti popade na mizi ležeči nož, ter ga očetu globoko v prsa porine. Čez pol ure je oče v strašnih bolečinah umrl, sina pa, ki je še le 18 l. star, so sosedje zvezali, ter k sodnji odpeljali. —

— Največji „fabrikant sira,“ na celem svetu je nedvomljivo Amerikanec S. K. Smith; on ima 4700 krav in prideluje v enajsterih tovarnah na leto 14.000 centov različnega sira. —

— Zgodovina Indijanov. Baneroft Hove, izvrsten učenjak v Sant. Frančišku, se že od l. 1859 peča z zgodovino severno-amerikanskih Indijanov, ter je poslednje dni dal na svetlo prvi zvezek, ki obravnava zgodovino divjih narodov.

Poslano.

P. n. delničarjem v pojasnjenje.

Iz mnogih osebnih in pismenih vprašanj smo prevedeli, da p. n. delničarjem ni po vsem jasen, niti končen namen doplačevanja na delnice niti nasledek nedoplačanja. Tudi so se vsled vednega kričanja naših narodnih protivnikov pojmi in nazori o naši banki bistveno a neopravičeno spremenili. Zdi se nam tedaj ravno zdaj prilično, da nekoliko pojasnimo

naše stanje in da v tem navdihnemo našim sodružnikom nove nade in nov pogum.

Neutajljivo je res, da je osnova banke, prodaja delnic, draga režija, zdatne škode po ognji in razne poskušnje banki prizadelo mnogih stroškov, res je pa tudi, da bi banka veliko na boljem stala, ako bi ji slovensko občinstvo bilo priskočilo z večjim zaupanjem in z večjim požrtvovanjem. Vsled tega je sedanji opravični svet vpeljal ves drugi novi red v svojih opravičnih in se ogiblje vsih kolikor toliko nepotrebnih stroškov, zboljšuje osnovo banke, in si na moč prizadeva prejšnje škode in zgube kakor najhitrejše mogoče poravnati.

Ker je pa v to svrhu razun množega časa tudi denarja treba, se je s sklepom storjenim v občnem zboru delničarjev dne 17. avg. t. l. temu pritrnilo, in vse dvombe o dobri prihodnosti banke bi se imele tembolj razpršiti, ker prejšnje zgube niso imele hujih nasledkov, nego da se kupon za mesec julij ni izplačati mogel, brez da bi se premijne reserve dotaknili.

A ravno ta rezerva mora ostati nedotakljiva, da se zavarovanjem pri slučajni škodi zadostiti zamore. In to smemo konstatirati, da se je tega načela vsigdar strogo držalo, da najdejo zavarovanjci popolno pokritje v rezervi blizo 100.000 gold., in da je vse, kar se nasproti tej resnici piše, grda, nesramna laž. Pravoveljavno sklenjeno 15% doplačanje za daljno razvitje banke, je pa dalje tudi v brambo pravic delničarjev potrebno, ker bi delničarji sicer našo banko v nevarnost propadstva spravili, in ker bi sicer, če bi pravi čas doplačevanja prezrli, po § 221. kupčijske postave svoje pravice do banke zgubili. Če se temu pravoveljavno sklenjenemu doplačilu le nekateri delničarji podvržejo, ostanejo tedaj le ti pravoveljavni sodružniki, in njim na korist pripadejo vsa prejšnja vplačila in pravice tistih delničarjev, kateri so zamudili ali niso hoteli doplačati. Iz tega uzroka je tudi razvidno, da se banka po svojih postavnih načelih ne more pečati z nakupovanjem delnic za katero koli ceno, ker kot banka ne more biti ob enem delničar in sodružnik. To zadnje naj bo v pojasnilo tistim, ki svoje delnice banki ponujajo v prodajo ali doplačilo.

Ako tedaj kdo ne bo hotel zadostiti 15% doplačanju, je njegova delnica po preteklem zadnjem obroku brez vsake vrednosti. Obžalujemo sicer, da je večina p. n. delničarjev prezirala razmatranje o stanju banke pri občnih zborih in po naših časnikih, in da se je raji dala izneveriti po protivnih dopisih. Potrjujemo tukaj, da imetje, opravično stanje banke „Slovenije“, in cela njena osnova nikakor ni taka, kakor jo popisujejo iz različnih, večjidel hudobnih namenov, narodni protivniki, ali zavodi enake vrste, ki se konkurence bojé. Poglavitno so pa zaradi zlobnega značaja in zaradi nezmožnosti odstavljene bankini uradniki tisti, ki banko iz maščevanja zasramujejo po časnikih, in njenemu kreditu škodovati skušajo, in kateri mislijo, da morejo banko končati, ker so bill iz nje iztirani. Ne moremo zamolčati, da so tisti uzroki, ki so banko napotili, Treuenteina izpustili iz službe, nas navodili tudi od Blašketa se ločiti, in da nam ne bo treba tujih nezanesljivih moči iskati, ker imamo Slovenci, hvala Bogu, še dosti bistrih glav.

Doplačevanje se pa sicer marljivo vršuje, in se je v ta namen precejšno število znamenitih delničarjev oglasilo.

Z odličnim spoštovanjem

ravnateljstvo banke „Slovenija“.

Za nesrečne Dolenjce:

G. J. 7 gl.; g. I. 1 gl.; radoliška fara po svojem duh. past. 10 gl.

Za pogorelee na Vrhniki:

Radoliška fara 7 gl.; g. J. 3 gl.; g. I. 1 gl.; Neimenovan 1 gl.

Eksekutivne dražbe.

23. sept. Ant. Berčan-ovo iz Brezja (3289 gl.), — 2. Fr. Gažnik-ovo (8800 gl.), — 1. Ivane Bergant-ove iz Prevoj (350 gl.), vse v Ljubljani. — 3. Jan. Pavšič-ovo iz Jame (230 gl.) v Novomestu. — 1. Mat. Grimšič-ovo iz Hrastij (745 gl.) v Krškem.

24. sept. 2. Jan. Frice-vo iz Nemške Loke (440 gl.), — 1. Mih. Jonke-tovo (573 gl.), — 1. Tom. Pogorelec-ovo (120 gl.), vse v Kočevji.

Telegrafične denarne cene

18. septembra.

Papirna renta 71.30. — Srebrna renta 74.75. — 1860letno državno posojilo 110. — Bankine akcije 994 — Kreditne akcije 248.50. — London: 109.75. — Srebro 103.90. — Ces. kr. cekini —. — Napoleon 8.78 1/2.

Denarstvene cene.

20. septembra.

Državni fond.	Denar.	Blago.
5% avstrijska papirna renta	71.30	71.40
5% renta v srebru	74.55	74.65
Srečke (lozi) 1854. l.	101.70	102.25
„ „ 1860 l. cel.	110.—	110.25
„ „ 1860. l., petinke	113.75	114.—
Premijski listi 1864. l.	137.25	137.75
Zemljiščine odveznice.		
Štajarske po 5%	93.50	94.—
Kranjske, koroške in primorske po 5%	86.50	—
Ogerske po 5%	78.—	78.50
Hrvaške in slavonske po 5%	80.—	—
Sedmogradske po 5%	76.—	76.50
Delnice (akcije).		
Nacionalne banke	990	992
Unionske banke	132.50	—
Kreditne akcije	247.—	247.25
Nižoavstr. eskomptne dražbe	920.—	—
Anglo-avstr. banke	165.25	165.75
Srečke (lozi).		
Kreditne po 100 gl. a. v.	165.75	166.25
Tržaške „ 100 „ k. d.	106.—	106.50
„ „ 50 „ „ „	52.—	53.—
Budenske „ 40 gl. a. v.	25.—	25.50
Salmove „ 40 „ „ „	30.50	31.50
Palffy-jeve „ 40 „ „ „	25.50	26.50
Clary-jeve „ 40 „ „ „	23.—	24.—
St. Genois „ 40 „ „ „	24.—	25.—
Windischgrätz-ove „ 20 „ „ „	19.—	19.50
Waldstein-ove „ 40 „ „ „	20.75	21.20
Srebro in zlato.		
Ces. cekini	5.26	5.27
Napoleonsdor	8.81 1/2	8.82
Srebro	104.10	104.25

Definitivna služba

nadučitelja

v Dobropoljah (Gutenfeld) z letno plačo 500 gold. in funkcijalno doklado 50 gold. je z dopisom kočevskega okrajn. šolskega glavarstva od 30. avgusta t. l. razpisana. Farno predstojništvo v Dobropoljah naznanja, da zamore novi nadučitelj prevzeti tudi službo

organista in peveca,

in da bi za to opravilo imel ravno tisto plačo, ki je bila do sv. Jurija 1874 v navadi. Opomni se, da je bila zvezana služba nadučitelja in organista v Dobropoljah ena najboljših na Kranjskem, in bo tudi še zanaprej. — Toraj se bo na prosilce v orgljanju in petju zvedene poseben ozir imel.

(45-1) Farno predstojništvo.

Sposobni in vajeni

agenti in inšpektorji

se iščejo za trdno

zavarovalno banko.

Ponudbe z nadpisom „Reell“ naj se pošiljajo v Trst, poste restante. (43-2)